

การปฏิรูปการศึกษาไทย (1)

โดย ฐธ อรธา

การปฏิรูปการศึกษาไทยมีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นการปฏิรูปการศึกษาเบื้องต้นแบบสมัยใหม่ เราเริ่มพัฒนาในยุคเดียวกับประเทศญี่ปุ่น ซึ่งตรงกับสมัยจักรพรรดิเมจิ แต่เหตุใด ปัจจุบันญี่ปุ่นจึงเจริญก้าวหน้ากว่าไทยเป็นอย่างมาก เมื่อย้อนกลับไปดูประวัติศาสตร์ของไทยในด้านต่างๆ ทั้งการเมือง สังคม เศรษฐกิจ จะพบว่า ไทยพัฒนาประเทศในลักษณะที่ไม่มีประสิทธิภาพที่ดีพอ จะเห็นได้จากสภาพความแตกแยก ความไม่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การขาดชาตินิยมที่เข้มข้นพอที่จะมีความรักและสามัคคีกัน ไม่เหมือนเช่นประเทศอื่นๆ ในเอเชีย โดยเฉพาะ จีน ญี่ปุ่นและเกาหลี

การปฏิรูปการศึกษายังคงเป็นเสมือนการปฏิบัติจริงจังในแผ่นดินระบอบการดำเนินการอย่างจริงจังมาทุกยุคทุกสมัย ทั้งที่ใช้คำว่า ปฏิรูปการศึกษา มาโดยตลอด ซึ่งในความเป็นจริง ในฐานะที่ผู้เขียนก็เป็นครูคนหนึ่ง สอนหนังสือมาไม่ต่ำกว่าสามสิบปี มีลูกศิษย์จำนวนมาก แม้จะเป็นด้านอาชีวศึกษา แต่ก็ติดตามข่าวการศึกษาทุกด้านทุกระดับของประเทศ มาโดยตลอด และพบว่าการศึกษาไทยไม่สามารถพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้ง กาย วาจา ใจ ได้ ตามจุดประสงค์ของการจัดการศึกษาที่ระบุไว้ ทำให้ประเทศไทยขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพที่จะมาพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองตามที่ควรจะเป็นเช่นประเทศอื่นๆ ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงการปฏิรูปการศึกษาไทยก่อนในช่วงนี้เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะส่งเสริมให้คนมีความคิด มีการพัฒนา สามารถปฏิบัติภารกิจต่างๆ ได้ ตามความสามารถและสติปัญญาของแต่ละคน ซึ่งแน่นอนว่า บุคคลจะมีคุณลักษณะเช่นนี้ได้ต้องมีพื้นฐานมาจากการได้รับการปลูกฝัง การอบรม การสั่งสอนที่ดี ให้มีค่านิยมที่เหมาะสมตั้งแต่เยาว์วัย ผู้เขียนจะไม่กล่าวถึงความล้มเหลวต่างๆ ของระบบการศึกษาไทยที่ผ่านมา แต่จะขอเสนอแนวความคิดในการสร้างเสริมทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อที่มีความเป็นไปได้ ให้กับการจัดระบบการศึกษาเพื่อสร้างคนที่จะเป็นกำลังที่มีคุณภาพให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

การปฏิรูปการศึกษาที่ควรมีการปรับเปลี่ยนในด้านต่างๆ ได้แก่

1. การใช้ระบบคุณธรรมนำความสามารถ ประเทศไทยเป็นเมืองแห่งพุทธศาสนา มีผู้ที่นับถือศาสนาพุทธมากที่สุดในโลก แต่เห็นได้ว่า ทุกวันนี้ มีเหตุการณ์ต่างๆ ที่ผิดศีลธรรมเกิดขึ้นในประเทศมากมาย จนเหมือนไม่ใช่เมืองแห่งพุทธศาสนา สาเหตุเพราะ ประเทศเราขาดการอบรม ถ้ายทอดปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมให้กับประชาชน คุณธรรมความดี ถูกมองข้ามไป เห็นแก่วัตถุนิยมเป็นหลัก ปัญหานี้จึงสมควรได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน ควรให้ความสำคัญเรื่องคุณธรรมจริยธรรมมากกว่า ความรู้ ความสามารถ อาทิ ในด้านการศึกษาควรใช้เป็นคะแนนหลักในการสอบเข้า

เรียนต่อ การสอบเข้าทำงาน หรือ การรายงานข่าวยกย่องให้เกียรติผู้ที่ประพฤติปฏิบัติดีตามสื่อมวลชน และ สื่อทั่วไป พอเสียดกับการรายงานเหตุการณ์ที่เลวร้าย รวมถึง ความสูญเสียต่างๆ เพราะการรายงานข่าวเช่นนั้น อาจจะทำให้เกิดปัญหา ลัทธิเอาอย่างได้

2. การสอนให้เกิดความรักในส่วนรวมและชาตินิยมในเยาวชนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา เน้นหลักการอย่างจริงจังให้เห็นว่า ประเทศไทยจะพัฒนาเทียบเทียมประเทศอื่นได้นั้น คนไทยต้องรักกันเองเสียก่อน ต้องมีน้ำใจรักส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตนจนเกินไป หากส่วนรวมดี ส่วนตัวก็จะดีตาม หรือ ถ้าส่วนตัวดี ส่วนรวมก็จะดีตามไปด้วย ดังนั้น จังหวัด ชุมชน ท้องถิ่นต่างๆ ควรจะมีกิจกรรม หรือแนวทางสนับสนุนให้คนในพื้นที่ กลับมาทำงานมาพัฒนาความเจริญในท้องถิ่นของตน ควรมีกิจกรรมต่างๆ ที่สนับสนุนให้คนหวนคืนถิ่น ยกย่องให้เกียรติ พัฒนาบ้านเกิดของตนให้เจริญ หากหลายภาคส่วนปฏิบัติเช่นนี้ ประเทศไทยก็จะพัฒนาไปได้อย่างไม่ต้องสงสัย ทุกวันนี้ ไทยเป็นประเทศที่มีอันดับการ โกงกินอยู่ในระดับต้นๆของโลก เป็นที่น่าตกใจว่า เมื่อมีการถามประชาชนเกี่ยวกับการ โกงกินของฝ่ายการเมือง คำตอบที่ได้รับกลับมาสมควร ได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนคือ “ไม่เป็นไร โกงกินไม่เป็นไร ถ้าตนเองได้ด้วย” ถ้าคิดกันแบบนี้ ประเทศชาติจะอยู่ได้อย่างไร ผู้เขียนมองว่า ที่เป็นเช่นนี้ เพราะคนไทยขาดการปลูกฝัง การอบรม การสั่งสอนที่เหมาะสม จึงทำให้คนไทยในยุคนี้มีลักษณะนิสัยค่อนข้างเห็นแก่ตน และพวกพ้อง ไม่นึกถึงสาธารณประโยชน์เท่าใดนัก ผู้คนเห็นผิดเป็นชอบนิยมชื่นชมผู้ที่มีฐานะ แม้คนผู้นั้นจะเป็นคนเลว อีกทั้งยังแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองในทุกวิถีทาง ในกรณีนี้ บ้านและโรงเรียน คือสถาบันแรกที่ต้องร่วมมือกัน ผู้ปกครอง ไม่ควรมุ่งหวังให้สถาบันการศึกษาเป็นผู้อบรมเพียงฝ่ายเดียว เพราะปัจจุบันเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้ามาก การรับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียวอาจรับผิดชอบไม่ทั่วถึง ผู้ปกครองจึงควรร่วมมือด้วย เช่น มีการประสานงานติดต่อกัน ประชุม กับสถาบันการศึกษา เพื่อติดตามพัฒนาการของเด็กเป็นระยะๆ และ ควรให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. หลักสูตร ผู้เขียนได้รู้ว่า หลักสูตรการศึกษาของไทยนั้น ได้รับการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง มาโดยตลอดระยะเวลาสามสิบกว่าปีที่ผู้เขียนเป็นครู จนปัจจุบันก็ยังมี การปรับหลักสูตรการศึกษา กันอยู่ตลอด การปรับหลักสูตรการศึกษาดังกล่าวฟังดูแล้วน่าชื่นชม และดูเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่มีการปรับหลักสูตรการเรียนการสอน แต่เหตุใดประเทศไทยเมื่อปรับหลักสูตรการเรียนการสอนแล้วจึงทำให้ การศึกษาของประเทศยังคงล้าหลัง และ ไม่บรรลุจุดประสงค์ในการปรับหลักสูตร เป็นสิ่งที่น่าสนใจว่า ทิศทางของการปรับหลักสูตรที่เราพัฒนากันไปนั้น ถูกต้องเหมาะสมแล้วหรือไม่ เมื่อหันไปมอง ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศสิงคโปร์ และ ประเทศญี่ปุ่น ทั้งสองประเทศจะมีการประเมินผลการใช้ หลักสูตรการศึกษาทุกๆ หกปี และ สิบปี เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน จะได้ปรับปรุงต่อไปให้ดียิ่งขึ้น แต่

สำหรับประเทศไทย ไม่เคยมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรเลย เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงคณะ
รัฐบาล รัฐมนตรี บุคคลเหล่านี้ก็จะพยายามสร้างผลงานของตนขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีการประเมินผล
ผลงานเดิม นาน้อยใจนัก ที่ผู้มีอำนาจและบุญบารมีทั้งหลาย มีความคิดได้เพียงเท่านี้ บางครั้ง ก็มี
นโยบายสวยหรู จะพัฒนาสิ่งนั้น สิ่งนี้ ออกมา แต่เมื่อเวลาผ่านไป ก็กลับเข้าระบบเดิม หลักสูตร
การศึกษาของไทยยังคงล้าหลังในทุกระดับ การศึกษาบางสาขา เช่น ประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม หน้าที่
พลเมืองที่เหมาะสมที่จะอยู่ในหลักสูตรการศึกษาเพราะวิชาเหล่านี้เป็นวิชาสร้างความดีของคนแต่กลับ
ปรากฏอยู่ในรายวิชาเลือกเท่านั้น และ ไปมุ่งเน้นเนื้อหาทางด้านวิชาการที่เข้มจนเกินความจำเป็น
ประเทศที่พัฒนาแล้ว อาทิ สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ หรือ อังกฤษ ไม่ได้เน้นเนื้อหาทางด้านวิชาการที่เข้มข้น
แต่จะสอนตามความสนใจของผู้เรียน จุดประสงค์คือเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ใน
การดำเนินชีวิตได้ คิดเป็น ลงมือทำเป็นทำให้ได้ประโยชน์จากการศึกษาอย่างแท้จริง เมื่อไปเข้าทำงานก็
นำไปใช้ได้ แต่สำหรับประเทศไทย เรายังคงความคิดที่มุ่งสอนเนื้อหาเข้มข้น ผู้ที่จำเนื้อหาได้มากคือผู้ที่
ประสบความสำเร็จในการเรียน แต่ในความเป็นจริงแล้ว คนเหล่านั้นเป็นผู้ที่ขาดทักษะด้านความคิด
การแสดงออก และการลงมือปฏิบัติจริง แล้วการศึกษาจะมีประโยชน์อะไร ในส่วนของการประเมินผล
ข้อสอบอัตนัย เป็นข้อสอบที่เสริมสร้างการคิด การสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี แต่ครูไทยไม่
นิยมกลับชอบออกข้อสอบแบบปรนัย เพราะง่ายต่อการตรวจ ทำให้ผู้เรียนติดนิสัยท่องจำ ไม่คิด
วิเคราะห์ ขาดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ไปอย่างน่าเสียดาย จากผลการประเมินความล้มเหลวจาก
การใช้หลักสูตรของไทย พบว่า เด็กไทยขาดทักษะทางคณิตศาสตร์ ทักษะด้านวิทยาศาสตร์ ทักษะด้าน
การอ่าน และ ทักษะด้านการแก้ปัญหา นอกจากนี้ เด็กไทยระดับชั้นประถมศึกษา และ ระดับ
มัธยมศึกษา ยังเรียนหลักสูตรการศึกษาแบบ 8 สาระเหมือนกันอีกด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สมควรเกิดขึ้น
เพราะหลักสูตรดังกล่าวเป็นหลักสูตรที่ไม่ได้คำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งประเทศอื่นใน
โลกนี้เขาไม่ทำกัน ดังนั้นในกรณีนี้จึงควรเปิดโอกาสให้ แต่ละท้องถิ่น ดำเนินการจัดหลักสูตรเอง ตาม
ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม และตามความต้องการของตลาดแรงงานในท้องถิ่นอย่างแท้จริง ควร
สนับสนุนให้มีสถานประกอบการเข้ามามีบทบาทในการจัดหลักสูตรการเรียน การฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ตรง
ตามความต้องการของตน เมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาออกไป จะได้มีงานรองรับตามความสามารถที่ได้
ศึกษามาของแต่ละคน นอกจากนี้ ปัญหาอีกประการหนึ่งของการศึกษาไทยคือเรื่อง การเรียนพิเศษ หรือ
การเรียนกวดวิชา ซึ่งปัจจุบันกลายเป็นสิ่งจำเป็นของนักเรียนไทยไปแล้ว ต้องกวดวิชากันตั้งแต่
ระดับชั้นอนุบาล จนกระทั่งถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 นำเวทนานักเรียนไทยเป็นยิ่งนัก ที่ต้องอยู่กับระบบ
วังวนของความเห็นแก่ตัวเพื่อผลประโยชน์ของคนที่มีอำนาจ โดยเฉพาะ การสอบเข้าโรงเรียน และ
มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงของประเทศ ทั้งระบบสอบตรง ระบบแอดมิชชัน ล้วนแล้วแต่มีค่าใช้จ่ายในการ

สอบเข้าที่สูง ผู้ที่ไม่ค่อยมีฐานะก็หมดสิทธิ์ แล้วพวกเขาจะไปไหน น่าคิดนะ เด็กที่หมดสิทธิ์เพราะไม่มีเงินที่จะสอบ และเข้าเรียนต่อ ในระบบการศึกษาแบบนี้ แท้จริงแล้ว พวกเขาอาจเป็นกลุ่มคนที่มีคุณภาพมากกลุ่มหนึ่งก็เป็นได้ ผู้เขียนเองเห็นว่าการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ควรใช้ระบบเอ็นทรานซ์แบบเก่า ซึ่งน่าจะเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้แก่ผู้เรียนทุกระดับได้มากกว่า

ในความเป็นจริงแล้ว ยังมีปัจจัยอีกหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษา อาทิ ระบบการเรียนการสอน ครู นักเรียน ตลอดจนระบบเศรษฐกิจ ซึ่งทุกข้อที่กล่าวมานี้ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน และมีบทบาทต่อการปฏิรูปการศึกษาไทยเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้เขียนจะนำเสนอในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เพชร เหมือนพันธ์ เกษาดิการปฏิรูปการศึกษา 3 มติชนรายวัน 1 สิงหาคม 2556 มติชนออนไลน์สืบค้น 23/9/2556

อภิรักษ์ สิริรัตนจิตต์. “ข้อเสนอแนะประเทศไทย2: กรณิปฏิรูปการศึกษาไทยตอนเหลียวหลังก่อนหยังสู่นาคต” ผู้จัดการออนไลน์ สืบค้น 23 /9/2556

เอกพงษ์ ตรีตรง. “การออกแบบประสบการณ์ปฏิรูปการศึกษาไทย”คม ชัด ลึก ออนไลน์ สืบค้น23/9/2556 .